

אסטרטגיית הוראה המבוססת על הערכת ביצועי מטלות סטודנטים בקורס אקדמי על פי מודל SWOT

רחל כהן³, אורנים, המכללה האקדמית לחינוך

מאמר זה מציג אסטרטגיית הוראה המבוססת על הערכה של ביצועי מטלות על ידי סטודנטים בשימוש במודל ה-SWOT. מודל זה מיושם בקורס על ידי משוב אישי לסטודנט, המבוסס על הערכת סטודנטים-עמיתים, הערכת המרצה וניהול דיונים בכיתה. כל אחד מהשלבים הללו מבוסס על מודל ה-SWOT. המאמר מציג הערכה של אסטרטגיית הוראה זו שגם היא מבוססת על מודל ה-SWOT. המאמר מציג יישום של הערכה כזו במטלות מסוג דוחות, מצגות או דגמים בתחומי תוכן שונים.

רחל כהן

טכנולוגיות מידע⁴, קורסים מקוונים א-סינכרוניים⁵, שימוש בתוכנות חברתיות בהוראה¹, פיתוח סביבות למידה^{6,7} וקידום מיומנויות סטודנטים בתפקוד בסביבות אלו⁶. אסטרטגיית ההוראה המוצגת במאמר זה ניתנת ליישום בכל קורס שבו הסטודנטים נדרשים להגיש כמטלה תוצר ביצוע כלשהו (כמו מצגת, סרט, דגם/מוצר, תוכנת מחשב, יצירת אומנות או דו"ח של ניתוח מקרים). ניתן להתבסס על מודל ה-SWOT בהיבטים שונים של הערכת התוצר, למשל בהיבט של משוב עמיתים או של ניהול דיונים בכיתה.

אסטרטגיית ההוראה המתוארת כאן נוסתה על ידי מרצים בקורס דידקטיקה של הוראת המדעים לתואר ראשון במכללה אקדמית להוראה בצפון הארץ. המטרה הייתה לשפר את ביצועי הסטודנטים (פרחי הוראה) בתכנון ובהוראה של שיעורים, כנדרש בתעסוקתם העתידית כמורים. כחלק מאסטרטגיה זו, הסטודנטים הציגו את ביצועיהם במטלות הקורס במסגרת רפרטים בפני תלמידי הכיתה. מודל SWOT שימש כבסיס להערכת ביצועים אלו בשלבים השונים של הערכת ביצועי התלמידים.

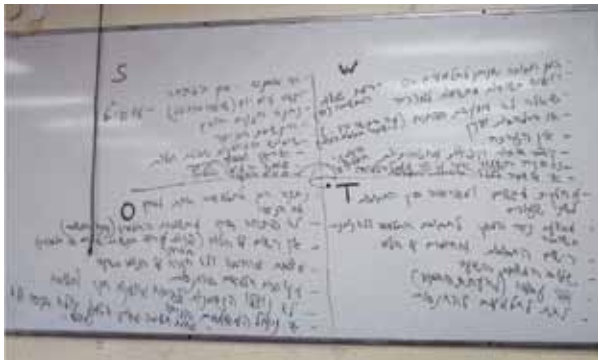
מרצים רבים שואפים לשפר את ביצועי הסטודנטים במטלות ולהעריך את הביצועים באופן שיקדם את למידת הסטודנטים. המאמר מתאר אסטרטגיית הוראה המבוססת על מתן משוב לסטודנט על ביצועו במטלה על ידי סטודנטים עמיתים, על ידי המרצה ובאמצעות דיון כיתתי. הוראה זו מתבססת על מודל ה-SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) המוכר מתחום מנהל עסקים.

SWOT היא שיטה נפוצה בתחום העסקי לקבלת החלטות מערכתיות ולהערכה שיטתית של יוזמות בארגון¹. השיטה בוחנת מאפיינים פנימיים של הארגון - נקודות החוזקה והחולשה ויוזמות שלו, וכן את האיומים וההזדמנויות הקשורים לסביבתו החיצונית. המודל גם מציג כיצד להרוויח מהחוזקות ומהזדמנויות ולהתגונן מפני החולשות והאיומים^{2,3}.

במוסדות להשכלה הגבוהה משתמשים במודל ה-SWOT להערכת יוזמות חינוכיות כמו שילוב

a ד"ר רחל כהן, מרצה בלימודי מדעי הטבע והסביבה בקורסים לתואר שני בהוראת המדעים בב"ס העל-יסודי ובחוג לחינוך, rachel_c@oranim.ac.il.

שלב שני, בניית SWOT כיתתי. נערך דיון כיתתי במשבים האישיים. המרצה ריכז את ההתייחסויות הפרטניות של הסטודנטים בארבעת תאי המטריצה של תבנית ה-SWOT. לאחר מכן נתבקשו הסטודנטים להוסיף הערות ותוספות לניתוח ה-SWOT הכיתתי. הסטודנט המוערך יכול היה לשאול שאלות בהרהרה כמו: למה את/ה מתכוון? תן דוגמה להתייחסותך ועוד. דוגמה לריכוז התייחסויות הסטודנטים בניתוח SWOT כיתתי מוצגת באיור מס' 2. ניתן לראות כי הסטודנטים בכיתה תרמו לכל ארבעת תאי המטריצה.

איור 2: משוב ה-SWOT הכיתתי להערכת תוצרי ביצוע אחד הסטודנטים

שלב שלישי, ניהול דיון על ה-SWOT הכיתתי. המרצה ניהל עם הסטודנטים דיון על הממצאים המרכזיים במטריצה שעל הלוח וצירף את הערכתו. במהלך הדיון המורה והסטודנטים שאלו את הסטודנט המוערך שאלות בהרהרה שהתבססו על תבחני המודל: על מה מתוך הנלמד בקורס את/ה מבסס התייחסותך? מה היו מטרות הביצוע וכיצד נדע שהושגו? מה תומך בכך? מה נשמר בביצוע ומה נשנה, ומדוע? דיון זה העמיק את ההיבטים התיאורטיים והמעשיים הקשורים לנלמד בקורס. **שלב רביעי, רפלקציה.** הסטודנט המוערך התייחס לשוב שקיבל בשלבים הקודמים וציין מה למד ממנו וכיצד הדיון בכיתה תרם לו.

הערכת אסטרטגיית ההוראה בשימוש במודל ה-SWOT

כדי לבחון את ההשפעה של השימוש באסטרטגיית ההוראה המוצעת על הסטודנטים, ביצענו מחקר הערכה שבמסגרתו נבחנו התייחסויות של 41 סטודנטים לשלבי הלמידה המתוארים. לשם כך השתמשנו בשאלון שניתן בסוף הסמסטר וכלל שאלות שהתייחסו למודל ולשלבי הערכת המטלות, כגון: כיצד אתם תופסים את המשוב על פי מטריצת SWOT ומהי עמדתכם כלפיו, כלפי הערכת עמיתים וכלפי הדיון הכיתתי שנוהל בעקבותם (כל אחד לחוד וכולם ביחד)? בצעו משוב SWOT על גישת המשוב על ביצועיכם שהנהגו בכיתה. לאחר מכן ביצענו ניתוח איכותני של הנתונים על בסיס תיאוריה מעוגנת בשדה⁹ וזיהינו בהם תמות עיקריות. להלן הנקודות העיקריות שעלו מהניתוח.

מאמר זה מציג דוגמה לשימוש במודל ה-SWOT בקורס אקדמי במסגרת אסטרטגיית ההוראה שכל שלב בה וגם הערכתה מבוססים על מודל זה. לסיום, המאמר מציג המלצות להכללת שימוש באסטרטגיה זו לשם הערכת ביצועי סטודנטים בקורסים אקדמיים שונים.

אימוץ המודל בקורסים אקדמיים

המודל המקורי הותאם להערכת תוצרים בקורס על ידי הסבת תבחין ה"איומים" (Threats) לתבחין "טיפול" (Treatments). איור מס' 1 מציג את מטריצת מודל SWOT כפי שמתייחסת לדרישות של קורסים אקדמיים. המטריצה כוללת חוזקות (Strengths) - זיהוי ואבחון נקודות החוזק, יכולות ומצבים חיוביים של המטלה המוצגת, שמיועדים לאפשר לסטודנט לממש את השגת מטרותיו; חולשות (Weaknesses) - זיהוי ואבחון אי-יכולות ומצבים שיכולים למנוע מהסטודנט להשיג את מטרותיו הרצויות; הזדמנויות (Opportunities) - זיהוי ואבחון גורמים ומצבים שיכולים לעזור לסטודנט להשיג מטרותיו, אך טרם נוצלו על ידו בתוצר המוצג; וטיפול (Treatments) - הצגת הצעות אופרטיביות לשיפור הנדרש, כפי שצויין בחולשות ו/או בהזדמנויות שלא נוצלו על ידי הסטודנט.

איור 1: תבחני מטריצת מודל ה-SWOT להערכת תוצרי ביצוע (החצים מצביעים על שלבי המילוי)

דוגמה ליישום מודל ה-SWOT בשלבי הערכת ביצועים בקורס דידיקטיקה של הוראת המדעים

אסטרטגיית ההוראה שעוצבה ונוסתה מבוססת על ארבעה שלבים:

שלב ראשון, ניתוח SWOT אישי. כחלק ממטלות הקורס, כל סטודנט נדרש לבצע פרויקט אישי (תכנון הוראת שיעור) ולהציגו בפני כלל תלמידי הכיתה כפרט. לאחר ההצגה, התבקשו הסטודנטים לכתוב משוב אישי המעריך את הביצוע במטלה באמצעות מטריצת המודל. המשוב כלל את השאלות הבאות: מה החוזקות/היתרונות של התוצר שהוצג (מטרות, משאבים, שיטות ודרכי פעולה)? מהן החולשות/נקודות התורפה שלו? אילו הזדמנויות היו בתהליך ובהצגת התוצר שטרם נוצלו? מהן הצעות לטיפול בחולשות ו/או בהזדמנויות? ניתוח פרטני זה דרש מהסטודנטים להעריך את ביצועי עמיתיהם על בסיס הנלמד בקורס.

תיאור הניתוח של אסטרטגיית ההוראה

ממצאי הניתוח של אסטרטגיית ההוראה נדונים להלן לפי ארבעת תבחיני מודל ה-SWOT ומוצגים בטבלה 1. תבחיני נקודות החוזקה והחולשה מסכמים את ההשפעות הישירות

של אסטרטגיית ההוראה בקורס הנחקר; תבחיני ההזדמנויות והאיזמים מסכמים את השלכות האסטרטגיה באספקלריה רחבה יותר (קורסים באקדמיה). בכל תבחין מתוארים גם התייחסויות הסטודנטים, תובנות החוקרת והנסקר בספרות.

טבלה 1: נקודות הנתפסות כחוזקות, כחולשות, כהזדמנויות וכאיזמים של אסטרטגיית ההוראה

חולשות (Weaknesses)	חוזקות (Strengths)
היתכנות מגבלות האינטראקציות בכיתה קשיי סטודנטים במתן משוב על פי תבחינים חשש הסטודנטים ממשוב מאיים השקעת זמן ומאמץ (עומס עבודה)	קידום הלמידה (הבניית ידע וטיפוח כישורי חשיבה) הערכת ביצועים ומתן משוב פיתוח ביקורתיות וויסות עצמי טיפוח מיומנויות של פתרון בעיות שיתוף בידע ולמידה מעמיתים שיפור התקשורת (מרצה-סטודנט, סטודנט-סטודנט) קידום מיומנויות תקשורת הבנת צורכי הלמידה של הסטודנטים למידה פעילה המשלבת אינטראקציות חברתיות התפתחות מקצועית ואישית לסטודנט: גיבוש עקרונות לשפה מקצועית, המקובלת בדיון האקדמי בתחום למרצה: הכרת תפיסות ומודלים מנטאליים של הסטודנטים בנושא הנלמד
איזמים (Threats)	הזדמנויות (Opportunities)
תפיסות המרצים והסטודנטים את הערכת עמיתים ואיכות תוצריה בשל: חשש מהטיות חברתיות טירונות הסטודנטים בתחום התוכן חוסר ניסיון הסטודנטים בהערכה גודל הכיתה	הדגמת הערכה מעצבת לביצועים שינוי תפיסת הסטודנטים את המשוב

- הסטודנטים למדו כיצד להעריך את ביצועי עמיתיהם וכיצד לתת משוב: "למדתי שכשמעריכים חשוב להסתכל על כל הצדדים. כלומר, גם על החולשות וגם על החוזקות ולא על אחד מהם"; "ברמה של ללמד את עצמי לנסח בצורה ברורה ובונה את ההערות שלי".
- הסטודנטים עסקו בחשיבה מסדר גבוה: הם טיפחו מיומנויות של פתרון בעיות וקיבלו החלטות המאפיינות את אתגרי התמחותם העתידית. הסטודנטים הדגישו במיוחד את תבחין הטיפוח ב-SWOT כמקדם את למידתם וכמפתח יצירתיות: "דרכי טיפול זה מייצר למידה... מה שאתה מציע, זה גרם ללמידה"; "לתקן, לשפר. דרכי הטיפול מחייבים לפתח יצירתיות".
- השיטה קידמה שיתוף ידע בין הסטודנטים ולמידה מעמיתים. הסטודנט תרם לידע הכיתתי בבניית SWOT כיתתי (הערכת העמיתים), והדיון תרם להבנת הסטודנט ולידע האישי והמעשי שלו: "ניתן לראות האם גם אחרים חושבים כמוני?... ניתן לראות הארות והערות שונות ומרחיבות על דברים שמעולם לא הייתי חושבת, אמירות שחזרו על ידי מספר רב של משתתפים, קיבלו תוקף נוסף".
- אסטרטגיית ההוראה קידמה למידה פעילה של הסטודנטים "זה הביא אותי להיות קשוב... לשים לב לפרטים כדי למלא את כל הפרמטרים... יותר מחייב... זה הפך אותנו לפעילים".

השימוש במודל SWOT נמצא מועיל מהסיבות המפורטות בהערה שלהלן:

אני חושב שהמטריצה הזו טובה. היא מכילה את הקריטריונים המהותיים לניתוח ובנייה של הבנת תהליכים ומקנה פלטפורמה להשתפרות והתפתחות. עצם העובדה שיש שבלונה מנחה לבנייה של משוב גורמת לסדר במחשבה ומאפשרת מיצוי טוב יותר של תהליכי מיישוב ולמידה.

1. חוזקות באסטרטגיית ההוראה

שלוש נקודות החוזק המרכזיות שזוהו הן: קידום הלמידה, שיפור התקשורת בין מרצה לסטודנטים ובינם לבין עצמם והתפתחות מקצועית ואישית של הסטודנטים.

א. קידום הלמידה

לצורך ניתוח הביצועים של התלמיד המוערך ומילוי תבנית ה-SWOT האישית (משוב ההערכה בשלב הראשון), התמקדו הסטודנטים בחומר הנלמד, שחזרו ידע ויישמו אותו בסיטואציה חדשה. הם נדרשו גם לחשיבה רפלקטיבית, לפיתוח כמה נקודות מבט (פתוחות מחשבתית), לבחינת ההלימה בין המטרות לדרישות הביצוע, להסקת מסקנות מבוססות, לנקיטת עמדה ולבטיחיה במודל SWOT במשוב האישי ובדיון הכיתתי. פעילויות אלו קידמו את תהליך הלמידה^{9,10,11}.

ב. השקעת הזמן והמאמץ (עומס עבודה) הנדרשים לאסטרטגיית הוראה זו

הפעילויות של כתיבת משוב מקצועי חיובי ובונה לסטודנט, המתייחס לא רק לתוצאות אלא גם לתהליך, ובחינת ההלימה בין המטרות, תוכנית הפעולה, ביצועה ומידת השגת היעדים, מחייבות השקעה של זמן, תשומת לב וידע. ביצוע לא מספק של סטודנט מחייב השקעת מאמץ של המרצה והסטודנטים במתן משוב מועיל. זהו משוב אופרטיבי, מקדם ומחושב, אך שאינו פוגע ברגשות.

3. הזדמנויות באסטרטגיית ההוראה (Opportunities)

ההזדמנויות שזוהו הן: התנסות בהערכה מעצבת של ביצועים ושינוי בתפיסת הסטודנטים את המשוב בקורס.

א. התנסות בהערכה מעצבת של ביצועים

הערכה מעצבת משלבת בין ההערכה לחוויית הלמידה¹³. באמצעות הסטודנטים מוכשרים לרמה קוגניטיבית גבוהה, לחשיבה על חשיבתם ולמרכיבים חברתיים הנדרשים לעבודת צוות ולפתרון בעיות בתעסוקתם העתידית¹⁴. הסטודנטים ביצעו הערכה כחלק מתהליך הלמידה שלהם בכיתה, תוך שהם תרגלו מתן משוב מובנה, בהיר, מדויק ורגיש לתחושות עמיתים, לידיעותיהם ולביצועיהם. הם התייחסו לפיתוח חשיבה על החשיבה (רפלקטיביות), הדרושה להם להערכת ביצועים בעתיד וציינו את ה-SWOT ככלי שיסייע להם בכך "..." כל שלב חשוב בפני עצמו אבל יחד הם מהווים מודל בעל רצף שתורם רבות ליכולת הרפלקטיבית שלנו לעתיד...". סטודנטים אחדים דיווחו על שימוש במודל ה-SWOT לשם פיקוח פעיל על תכנון, ניווט ההבנה והערכת התקדמותם גם בקורסים אחרים: "יישמתי את המודל גם בקורסים אחרים וגם ברפלקציות שכתבתי על עצמי בבית הספר. לא הרביתי להשתמש בסעיף הזדמנויות".

ב. שינוי תפיסת הסטודנטים את המשוב בקורס

המשוב נתפס ככלי המעלה את מודעות הסטודנט לאיכות ביצועיו¹⁵ וככזה שעשוי לשנות את חשיבתו והתנהגותו¹⁶ ולפתח את יכולותיו¹⁵. המשוב הוא מרכיב מרכזי ומשמעותי באסטרטגיית המוצעת בכל שלביה. נמצא שלסטודנטים עמדות חיוביות כלפי אסטרטגיית ההוראה והם המליצו על השימוש בה: "עמדתי כלפי כל השלבים, ביחד ולחוד, היא חיובית ביותר ואהבתי מאוד את הגישה באופן הזה". עמדות חיוביות באשר לאסטרטגיית ההוראה עשויות להשפיע על מיתון ביקורתיות הסטודנטים כלפי המשוב בכלל.

4. איומים באסטרטגיית ההוראה

זוהו שני סוגי איומים: תפיסת הסטודנטים והמרצים באשר להערכת העמיתים ואיכות תוצריה וגודל הכיתה.

א. תפיסת הסטודנטים והמרצים באשר להערכת העמיתים ואיכות תוצריה

מרצים וסטודנטים עלולים לחשוש מהטיות חברתיות, מידע חסר של הסטודנטים בתוכן שעליו מתבססת ההערכה ומחוסר ניסיונם בהערכה. במחקר זה התברר כי רק סטודנטים מעטים הצביעו על חשש שכזה: "היו שהעריכו לא נכון מקצועית... ודבר זה יכול להשפיע בצורה כזאת או אחרת על קבלת המשוב ונכונותו". המרצים עלולים לחשוש באשר לסוגיות איכות תוצרי הערכת

ב. שיפור מיומנויות התקשורת בין המרצה לסטודנטים ובין הסטודנטים לבין עצמם

הסטודנטים מיקדו תשומת ליבם לנאמר ולנצפה (הקשבה פעילה), זיהו והעבירו מסרים, ביקשו הבהרות ולרוב גילו אמפתיה, כבוד וענייניות: "אני אהבתי את איך שהמשוב היה בנוי הוא נתן מצד אחד מקום לתת ביקורת אבל חייב גם לפרגן, העביר את השיח הכיתתי למקום מאד ענייני, כל ההערות הונחו במקום מכבד ועל מנת לשפר".

התמקדות בביצועי כל סטודנט סייעה להכיר את בעיותיו והבהירה את צורכי הלמידה שלו. בעקבות כך, המרצה התאים את שיח הלמידה כדי לתת מענה לצורכי הסטודנט, לשפר את ביצועיו ולהביא אותו למיצוי יכולתו. נראה כי התרכזות בסטודנט לצורך שכלול ביצועיו ומתן תמיכה בזמן אמת הגבירו את נכונות הסטודנטים לקבל משוב על ביצועיהם: "עד כמה שזה נשמע מוזר חכמתו שיעשו משוב לשיעור שלי".

האסטרטגיית הגבירה אינטראקציות חברתיות ומעורבות ברב-שיח פורה: "התקיים שיח פורה הרבה יותר ממה שיכל להתקיים מכיוון שבאמצעות המודל שמנו לב לדברים שאני בספק אם היינו שמים לב אליהם בצורה טובה לולא השימוש במודל".

ג. קידום ההתפתחות המקצועית והאישית של הסטודנטים והמרצה

מבחינת הסטודנטים: חשיבתם הובהרה, הוחלפו ביניהם רעיונות באופן מכוון בשיח הכיתתי והתגבשו אצלם העקרונות לשפה מקצועית, המקובלת בדיון האקדמי בתחום: "השיח נתן להבין מה אהבתי או מה הפריע לי בשפה ובקודים המקצועיים... הוא בעצם ארגן את כל המידע לידע לימודי שנוכל להשתמש בו בהמשך...". הסטודנטים גם זכו להדרכה בונה ומובנית בנושא הדרך להשתפר ולהתפתח בהתמחותם: "קל יותר להשתפר דרך משוב בו מציגים בפני את נקודות החוזקה, החולשה ומציעים הצעות ליעול ושיפור".

מבחינת המרצה: שיח ה-SWOT היווה דיון הערכה לפעילות המתרחשת בכיתה וסייע לו לרכוש מידע על הבנת הסטודנטים והכרת תפיסותיהם בנושא. המידע מהדיונים יכול לסייע למרצה לעצב פעילויות הוראה, שתקדמנה למידה ותתרומנה להשגת מטרותיו¹².

2. חולשות באסטרטגיית ההוראה

זוהו שתי חולשות עיקריות: מגבלות של אינטראקציות בין הסטודנטים והצורך בהשקעת זמן ומאמץ (עומס עבודה) של המרצה ושל הסטודנטים.

א. מגבלות של אינטראקציות בין הסטודנטים

פגיעה באינטראקציות שבין הסטודנטים בכיתה בשל קשיים במילוי כל תאי המטריצה כנדרש: "אני הייתי ממוקדת למלא אל כל ארבעת הדברים ושיהיה לי מה להגיד בכל אחת מהקוביות. זה קשה".

חשש הסטודנטים ממשוב מאיים ושלילי¹¹: "זוכרת שכולם ירדו עלינו, הוא היחיד שכתב לנו משהו טוב... זה לא היה קל ולא נעים".

- 1 Schroeder, A., Minocha, S., & C. Schneider, C. (2010). The strengths, weaknesses, opportunities and threats of using social software in higher and further education teaching and learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26, 159-174.
- 2 Hill, T., & Westbrook, R. (1997). SWOT Analysis: It's time for a product recall. *Long Range Planning*, 30(1), 46-52.
- 3 Adams, J. (2005). Analyze your company using SWOTs. *Supply House Time*, 48(7), 26-28.
- 4 Sabbaghi, A., & Vaidyanathan, G. (2004). SWOT analysis and theory of constraint in information technology projects. *Information Systems Education Journal*, 2, 1-19.
- 5 צייכור, א', ברט, א' וטיילבאום, ח' (2010). מודל להערכת קורסים מקוונים אסינכרוניים באוניברסיטה. על הגובה, 9, 47-45.
- 6 Allan, J., & Clarke, K. (2007). Nurturing supportive learning environments in higher education through the teaching of study skills: To embed or not to embed? *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 19 (1), 64-76.
- 7 Towndrow, P.A., & Vaish, V. (2009). Wireless laptops in English classrooms: A SWOT analysis from Singapore. *Educational Media International*, 46(3), 207-221.
- 8 שקדי, א' (2003). מילים המנסות לגעת - מחקר איכותני, תיאוריה ויישום. תל-אביב: רמות - אוניברסיטת תל-אביב.
- 9 Shute, V.J. (2008). Focus on formative feedback. *Review of Educational Research*, 78, 153-189.
- 10 Boud, D., & Molloy, E. (2012). Rethinking models of feedback for learning: The challenge of design. *Assessment & Education in High Education*, 1-15.
- 11 Price, M., Handley, K., & Millar, J. (2011). Feedback: focusing attention on engagement. *Studies in Higher Education*, 36 (8), 879-896.
- 12 Ruiz-Primo, M.A. (2012). Informal formative assessment: The role of instructional dialogues in assessing students' learning. *Studies in Educational Evaluation*, 37(1), 15-24.
- 13 Birenbaum, M., Breuer, K., Cascallar, E., Dochy, F., Dori, Y., Ridgway, J., Wiesemes, W., & Nickmans, G. (2006). A learning integrated assessment system. *Educational Research Review*, 1(1), 61-67.
- 14 Libman, Z. (2010). Alternative assessment in higher education: An experience in descriptive statistics. *Studies in Educational Evaluation*, 36, 62-68.
- 15 Askew, S., & Lodge, C. (2000). Gifts, ping-pong and loops-linking feedback and learning. In S. Askew, (Ed.), *Feedback for learning*, (pp. 1-17). London: Routledge.
- 16 Gielen, S., Dochy, F., Onghena, P., Struyven, K., & Smeets, S. (2011). Goals of peer assessment and their associated quality concepts. *Studies in Educational Evaluation*, 36(6), 719-735.
- 17 Cho, K., Schnn, C.D., & Wilson, R.W. (2006). Validity and reliability of scaffolded peer assessment of writing from instructor and student perspective. *Journal of Education Psychology*, 98, 891- 901.

העמיתים מבחינת יעילותה, קבילותה, הגינותה¹⁶, מהימנותה ותקפותה¹⁷. מרצים שהם ביקורתיים באשר לתקיפות ומהימנות הערכת עמיתים עלולים להימנע מאימוץ אסטרטגיית ההוראה המוצעת בתחומם.

ב. גודל הכיתה

אסטרטגיית ההוראה הנידונה¹⁰ עשויה להיות מושפעת ממספר הסטודנטים בכיתה, בשל הזמן הזמין לכך. על כן קיים חשש שיהיה קשה ליישמה בכיתה גדולה.

דיון והצעות להטמעת השימוש באסטרטגיית ההוראה להערכת

ביצועי סטודנטים בקורסים אקדמיים בתחומים שונים

המאמר מתאר אסטרטגיית הוראה מובנית של מתן משוב המתבסס על מודל ה-SWOT כבסיס לניתוח ולהערכה של ביצועי סטודנטים. ממצאי הניתוח הציגו נקודות חוזקה (קידום הלמידה, שיפור התקשורת והתפתחות מקצועית ואישית של המרצה והסטודנטים); נקודות חולשה (מגבלות האינטראקציות בכיתה והשקעת זמן ומאמץ רבים); הזדמנויות (התנסות בהערכה מעצבת לביצועים ושינוי תפיסת הסטודנטים את המשוב); ואיומים (תפיסות המרצים והסטודנטים את הערכת העמיתים ואיכות תוצריה וגודל הכיתה).

המחקר שנוערך להערכת אסטרטגיית ההוראה מוגבל מאוד בשל המדגם הקטן, אך בכל זאת הוא מצביע על התועלת שבשימוש במודל ה-SWOT להערכת ביצועי תלמידים.

המודל מאפשר לדון בדרכים לצמצום החולשות ולמיתון איומי אסטרטגיית ההוראה המוצעת, כדי לאפשר את שילובה בקורסים השונים לשם הערכת ביצועי סטודנטים.

כדי להתגבר על מגבלות האינטראקציה בכיתה (חולשות), רצוי להקדיש זמן באחד השיעורים הראשונים לניתוח ולתרגול האסטרטגיה: לליבון הקשיים האפשריים במילוי כל מטרצית ה-SWOT במתן המשוב מקדם הלמידה מחד גיסא, ולהתמודדות עם מיומנויות תקשורת בין-אישיות הכרחיות לאינטראקציות חברתיות פוריות מאידך גיסא.

כמו כן, כדי לא להשקיע זמן יקר מדי במתן המשוב בכיתה, אפשר להשתמש למטרה זו בסביבה מתוקשבת (אתר הקורס): הסטודנטים יעלו לאתר צילום של הצגת ביצועיהם. הסרטון ינותח על ידי הסטודנטים העמיתים כמשימת בית על בסיס נקודות חוזקה וחולשה, הזדמנויות ודרכי טיפול לפי מודל ה-SWOT. ניתוח הסטודנטים יועלה אף הוא לאתר הקורס, ולאחר מכן ינוהל בכיתה דיון SWOT כיתתי (שלב שלוש באסטרטגיית ההוראה המוצעת) על ביצוע הסטודנט.

לבסוף, רצוי להפיג את חשש המרצים באשר להערכת העמיתים ואיכות תוצריה. נמצא שהערכת עמיתים היא תקפה ומהימנה לפחות מנקודת מבטם של המרצים וניתן להשתמש בה באופן נרחב במוסדות להשכלה גבוהה, וכי מהימנותה גוברת כאשר היא מתבססת על קריטריונים להערכה, על מחוונים, וכאשר משתתפים בה מעריכים רבים¹⁷. מכיוון שתנאים אלו מתקיימים בהערכת העמיתים באסטרטגיה המוצעת, הרי שאין לתפוס אותה ואת איכות תוצריה כאיום. מכאן שניתן להשתמש באסטרטגיית ההוראה המוצעת כשיטה טובה להערכת ביצועי סטודנטים ולקידום למידתם באקדמיה.

